

Preike 17.søndag i treeiningstida, 20.september 2026

Bergen domkyrkje, Joh 11, 17-29

Med presentasjon av ny bispekåpe

Då Jesus kom fram, fekk han vita at Lasarus alt hadde lege fire dagar i grava. Betania ligg ikkje langt frå Jerusalem, berre femten stadiar om lag, og mange jødar var komne til Marta og Maria og ville trøysta dei i sorga over broren. Så snart Marta fekk høyra at Jesus kom, gjekk ho og møtte han, men Maria vart sitjande heime. Marta sa til Jesus: «Herre, hadde du vore her, så hadde ikkje bror min døydd. Men no òg veit eg at alt det du bed Gud om, vil han gje deg.»

«Bror din skal stå opp att», seier Jesus. «Eg veit at han skal stå opp att når alle står opp på den siste dagen», svara Marta. Då sa Jesus til henne: «Eg er oppstoda og livet. Den som trur på meg, skal leva om han så døyr. Og kvar den som lever og trur på meg, skal i all æve ikkje døy. Trur du det?» «Ja, Herre», seier ho, «eg trur at du er Den salva, Guds Son, han som skal koma til verda.»

Då ho hadde sagt dette, gjekk ho og kalla i løynd på Maria, syster si, og sa til henne: «Meisteren er her og spør etter deg.» Då Maria høyrde det, reiste ho seg straks og gjekk ut til han.

Ankeret i det kristne håpet, det som held oss fast, er evangeliet om Jesus Kristus: -

I forteljingane om Gud som i kjærleik til sitt skaparverk forsona verda med seg i Jesus Kristus. -

I forteljingane om menneske som vart oppreiste i møte med miskunn og nåde hjå mannen frå Nasaret.

-

I forteljinga om vår von om liv, der livet er lagt øyde.

Det er forteljingane som samlar oss. Og det er budskapet om Jesus Kristus som er grunnlaget for at vi er kyrkje på jorda.

Difor er det så fint at dei som formidla budskapet om Jesus Kristus – Matteus, Markus, Lukas og Johannes – har sine uttrykk på den nye bispekåpa.

Og i sentrum for budskapet dei forkynte:

Ein sommarfugl!

som har følgd kyrkja i snart to tusen år.

Sommarfuglen som i den kristne kunsten er eit teikn på oppstoda:

At i det som er skjult for oss og som ser ut til ikkje å bere liv i seg, der bryt livet fram i skjønnhet og frihet.

Men evangelistane og sommarfuglsymbolet på bispekåpa kviler i det som er grunnlaget for trua vår: Jesu kross.

Langs med kysten vår vitnar store steinkrossar om at trua på Kristus kom til vår landsdel og våre samanhengar for mange hundre år sidan.

Landskapet i vårt bispedøme er forma av den spiritualiteten som vaks fram frå dei som planta krossen, som kom med tillitsfull tru og ein gong steig i land og bragte Guds ljøs til våre strender.;

dei som sette sitt merke på kyrkje og folk og tru.

Ja, dei som var blant våre fyrste Kristusvitne.

Dei kom med vissa om Guds ljøs over livet og trua,

Vår kyrkje er tufta på trua om at krafta i oppstoda er den mektigaste krafta i tilveret. Når livet vårt her på jorda framleis gjev oss å leve med dei begrensningane som døden gjev, kan vi likevel leve i vissa om at livet har vunne over døden.

Vår jordiske død er eit grunnvilkår.

Den er vår sikraste gjest og besøker, sjølv om vi kanskje aldri heilt blir fortruleg med dens nærvær. Nokre gonger er døden rett nok slik at vi kan forsonast med den. Når alt er gjort opp; når den som skal døy er mett av dagar. Då kan døden også vere ein ven.

Det er den bråe, vonde, uforståelege døden vi ikkje kan kome til rette med.

Den som råkar så liv ikkje får utfalde seg.

Den som bryt av noko som skulle vekse fram; den som let oss sitje att med alle spørsmål, med saknet, med alle tårene. Den som gjer at vi skrik fram vår naud: Kunne ikkje nokon ha hindra at dette skjedde?

Kan ikkje nokon gjere så det ikkje er nokon død?

Det er jo akkurat det Marta ropar til Jesus då han kjem til heimen som er råka av sjukdom. For Jesus kjem for seint. Den gode venen Lasarus er alt død.

Det er ikkje meir å gjere med det. Lasarus si syster Marta gret ut si sorg og klage til Jesus: Hadde du vore her, så hadde ikkje bror min døydd.

Kven kan ikkje kjenne seg att i eit slikt rop – av smerte, av sorg, av djup fortviling: Hadde alt berre vore annleis, hadde ikkje dette skjedd ...

Denne søndagen har også namnet «Haustens oppstandelsesdag».

Ved inngangen til den tida på året då forgjengeligheten set inn; når jorda legg seg aude og bar, då er det vi aller mest treng å høyre tekstar frå bibelen om nytt liv; om livskraft og livsglede.

I haustmånadane fell alt til jorda for å døy. Sårket er lagt i jorda for at nytt liv kan vekse fram til våren.

Det som frys og rotnar skal gje næring til vekster som skal renne opp neste sommar.

For at noko skal *bli levande*, må det ha vore utan liv.

Vi håpar og trur at livet skal vekse fram på nytt.

Forteljinga om Lasarus peikar fram mot påskemysteriet.

For allereie i forteljingane om Jesus på jorda byrjar det evige livet; byrjar fellesskapet med Kristus. Og det er ikkje eit liv langt der framme.

Det evige livet er no.

Det evige livet er at vi har fått del i Guds liv, eit liv som døden ikkje kan utslette.

Svaret Jesus gjev Maria er fortetta, kjend, og gjennom to tusen år lest til trøyst:

Eg er oppstoda og livet. Den som trur på meg skal leve, om han så døyr.

Forteljinga om den døde Lasarus endar jo med at Jesus ropar han ut av grava. Lasarus som var død, - no er han igjen mellom dei levande.

Marta hadde rett: Jesus *er* den som har makt til å gjere død til liv. Han viste det sjølv då han overvant døden på krossen.

Det er som om Jesus seier til den sørgande, sinte Marta:
"Du ventar på oppstoda. Men oppstoda står rett framfor deg:"

For i Jesus kjem Guds framtid oss i møte.
Døden er ikkje slutten på fellesskapet med Gud.
Tvert om:
Vårt liv vart allereie samanvevd med Gud då Jesus kom til jorda.
Slik Erik Hillestad har attdikta julesongen "Stille natt":

*Stille natt, hellige natt,
aldri ble vår jord forlatt,
himlen smiler fra barnets munn,
kommer nær i en frelsende stund,
vier Guds fremtid til vår.*

Marta, Lasarus si syster som ropa ut si naud og klage til Jesus, hadde alt sett noko som no også er gjort klart for oss:
At i Jesus har Guds framtid allereie brote inn i verda.

Lasarus kjem tilbake til dette livet og skal leve det vidare saman med systrene sine, i det livet og i det fellesskapet han var del av.
Jesus står opp til eit liv som døden ikkje lenger har makt over.
For oppstoda inneber at døden ikkje får den siste sigeren.

Så vi kan seie med Paulus som talar djervt og til trøyst:
"Død, kvar er din brodd? Død, kvar er din siger?"

I kristen tru er ikkje døden noko ein skal ta lett på. Tvert om.

Kristen tru tek døden på alvor:
Døden er verkeleg.
Sorga er verkeleg.
Fråver og sakn er verkeleg.

Jesus tek ikkje lett på sorg.
Jesus gråt over sin døde ven, Lasarus.
Men Jesus seier: Døden får ikkje det siste ordet.

Det kristne håpet er ikkje ei romantisering av døden.
Det er heller ikkje eit forsøk på å forklare bort sorg.
Vi skal ikkje forstå alt. Men vi får tru.

Vi kan seie til kvarandre:
Du kan sørge - og likevel håpe.

Men det kristne håpet kviler ikkje på at mennesket må greie å halde fast på håpet sitt.

Det kristne håpet forkynner at døden ikkje er den endelege sanninga om mennesket.
Det kristne håpet kviler i Kristus som held fast i mennesket.

I kyrkjekunsten er *ankeret* symbolet for håpet.
Vi kunne tenke at ankeret er det som held fast, det alt spring ut frå.
Men ankerfestet i den kristne trua er i framtida – i Guds fullending, det alt er retta mot.
Det er Gud som dreg oss til seg.
Det er ikkje oss gjeve å vite dagen og timen.
Men vi kan *stole* på festet ein gong der framme – det som er i Guds kjærleik.

Jo meir vi stolar på Gud, jo meir kan vi rette oss mot det vi ikkje veit korleis skal bli.

Ankeret er håpet som held fast og dreg oss til seg.
Men i morgonlyset frå soloppgangen den tredje dagen, då Jesus braut dødsrikets lenker og stod opp frå grava, - då ser eg sommarfuglen med lette venger sveve seg opp mot lyset, i fridom og i glede over at det som bandt og held fast no har sleppt og gjer fri.

Korleis forvandlinga skjedde, veit vi ikkje.
Vi veit berre dette:
Livet braut fram og vart forvandla på måtar vi ikkje kan sjå eller forstå.

Døden må vike for Gudsrikets krefter!
Livet er gjemt i et jord-dekket frø.
Se, i oppstandelsens tegn skal vi leve.
Se i oppstandelsens lys skal vi dø.

Ære vere Faderen og Sonen og Den heilage ande, vår Skapar, Frigjerar og Livgjevar, som var og er og vera skal ein sann Gud frå æve og til æve. Amen.